

การเกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรม
หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป(การรักษาโรคเบื้องต้น)
วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

THE EMERGENT OF TRANSFORMATIVE LEARNING AMONG NURSE TRAINEES
IN NURSE PRACTITIONER COURSE (PRIMARY MEDICAL CARE), PRACHOMKLAO
COLLEGE OF NURSING, PETCHABURI PROVINCE

จุลจราพร สิ้นศิริ¹, สุรเกียรติ อชานานุภาพ²

Chunjarabhon Sinsiri¹, Surakiert Achananupap²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) กลุ่มตัวอย่างคือผู้เข้ารับการอบรม รุ่นที่ 18 จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 10 ขั้นตอน แบบบันทึกการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน พ.ศ. 2560 โดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการทบทวนเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเกิด TL ที่แตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ เกิด TL เป็นขั้นตอนและพัฒนาต่อเนื่องตลอดการเรียนรู้ในหลักสูตร เกิดในช่วงท้ายของการเรียน และ ไม่เกิด TL เลย ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ ส่งเสริมการบูรณาการ TL ในหลักสูตรการอบรมเฉพาะทางพยาบาลเวชปฏิบัติ และ ทำวิจัยติดตามประเมินผล

คำสำคัญ: 1. การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 2. การอบรมพยาบาลเวชปฏิบัติ 3. การบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Assistance Professor, Faculty of Nursing, Vongchawalitkul University

² รองศาสตราจารย์ นพ., มูลนิธิหมอชาวบ้าน

Associate Professor, Folk Doctor Foundation

Corresponding author; Email: chunjarabhon_Sin@vu.ac.th

(Received: 9 August 2023; Revised: 12 October 2023; Accepted: 2 November 2023)

ABSTRACT

This qualitative research aims to describe the emergent of transformative learning in NP (Primary Medical Care) Course. The participants were 52 trainees from the 18th class of a NP course, Prachomklao Collodge of Nursing, Petchaburi province. The instruments were comprised of 10 steps of applying the transformative learning exercise, the Transformative learning (TL) process recording forms, the focus group discussion guide, the in-depth interview guide, and field note recording guide. Data collection was conducted in March 2017 and April 2017. The major data collection methods were focus group discussion, in-depth interview, participatory observation, and document review. Data were analyzed by content analysis. The result showed that the emergent of TL mindset in each trainee can be categorized into three categories: emerged step by step and developed throughout the learning program, developed at the end of the learning program, and did not develop TL. The result suggests supporting and integrating of TL concept in a Nurse Practitioner course and evaluate the outcome.

Keyword: 1. Transformative learning 2. Nurse practitioner training 3. Primary health care service

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทีม เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่พึงประสงค์ของกรอบระบบสุขภาพ (WHO, 2010) พยาบาลเวชปฏิบัติ (Nurse Practitioner, NP) ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ และในระบบสุขภาพอำเภอ (District Health System, DHS) ด้วยการให้การพยาบาลผู้ป่วยต่างๆ ทำงานร่วมกับทีมหมอครอบครัว และทีมสุขภาพชุมชน จึงเป็นสมาชิกที่สำคัญของทีมสุขภาพในกรอบบริการสุขภาพ (Service Plan Model) ของไทย (กรมอนามัย, 2559) พยาบาลเป็นผู้มีบทบาทหลัก (key person) ต่อการพัฒนาทีมสุขภาพระดับอำเภอ และความสำเร็จของโครงการสุขภาพ (สถาพร แก้วจันทิก, 2559) ในด้านสมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัตินั้น (สากร วิบูลชัย, ขาดิ ไทยเจริญ และ มลฤดี แสนจันทร์, 2557) พบว่าสมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนน้อยที่สุดคือ ด้านการฟื้นฟูสภาพบุคคล ประชากรกลุ่มต่างๆในชุมชน และยังมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องภาระงานที่มากเกินไป สอดคล้องกับที่(สุวรรณ จันทรประเสริฐ, 2555) ยังมีปัญหาในเรื่องการติดตามผลการรักษา การบันทึกการรักษา ดังนั้นการพัฒนาให้พยาบาลที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง เวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดบริการสุขภาพดังกล่าวร่วมกับการ

เป็นผู้นำทีม หรือเป็นกำลังสำคัญในทีมที่สามารถเสริมศักยภาพสมาชิกอื่นที่ไม่ได้เป็นบุคลากรสุขภาพในระบบสุขภาพอำเภอได้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning, TL) เป็นการเปลี่ยนแปลงในตน ที่ช่วยให้บุคคลผ่านพ้นสถานการณ์ความขัดแย้งที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเดิมของตนได้ (Mezirow, 2000) จึงเป็นเครื่องมือในการทำงานภายใต้กรอบการทำงานในระบบสุขภาพแนวใหม่ที่ซับซ้อนในปัจจุบัน และเป็นแนวคิดสำคัญแนวคิดหนึ่งที่ใช้ในการอบรมเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพอำเภอ (สุรเกียรติ์ อชานานภาพ, 2559) แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมีความเหมาะสมสำหรับการเรียนแบบผู้ใหญ่ และยังมีการนำไปใช้ในหลากหลายอาชีพ (Mezirow, 2000, วิจารย์ วาณิช, 2557) ในวิชาชีพพยาบาล มีนักวิชาการในต่างประเทศและในประเทศไทย และสถาบันการศึกษาได้ทบทวนแนวคิด และแนะนำแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตร (Knaak, et al., 2016, องค์กร ประจันเขตต์, 2557)

ผู้เข้ารับการอบรมฯ เป็นกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีหลายบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ และมาจากหลากหลายหน่วยงาน อาจต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทาย หรือยากลำบากในการตัดสินใจ (dilemma) ในขณะอบรม หรือเมื่อจบไปทำงานในระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิในปัจจุบัน และปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนของผู้รับบริการ อีกทั้งต้องปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรต่างๆ ดังนั้นการออกแบบกระบวนการจัดอบรมฯ โดยประยุกต์แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในตน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฯ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มนี้ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรฯ และนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่ออธิบายการเกิดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการ มีความรู้ที่เหมาะสมในการออกแบบการจัดอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ที่เกิดจากกระบวนการจัดอบรมที่พัฒนาขึ้น

3.2 ผู้เข้ารับการอบรม ได้นำหลักการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในหลักสูตรฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research โดยใช้วิธีการถอดบทเรียน (Lesson-learned methodology) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี รุ่นที่ 18/2560 มีจำนวนชั่วโมงการเข้าอบรมครบตามเกณฑ์ที่กำหนด มีผลการฝึกอบรมผ่านตามเกณฑ์ของหลักสูตร และเขียนบันทึกการใช้ TL ในช่วงฝึกภาคปฏิบัติจำนวน ที่สมัครใจร่วมการวิจัย จำนวน 52 คน จากผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด 63 คน

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบบันทึกการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง จากการเรียนในหลักสูตรการอบรมฯ เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์ขั้นตอนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 10 ขั้นตอน ของเมซซิโรว์ (Mezirow, 2000) กับการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนา (สุรเกียรติ์ อาชานุกาฬ, 2559) เน้นสติ การฟังอย่างตั้งใจ การเปิดใจ เป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งขั้นตอนการเรียนรู้ฯ ในแบบบันทึกดังกล่าวประกอบด้วย 10 ขั้นตอน คือ 1. การให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของตัวเอง (Disorienting dilemma) 2. การตรวจสอบอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง (Self-examination) 3. การประเมินสมมติฐาน ความคิด หรือความเชื่อของตนอย่างจริงจัง (Sense of alienation) 4. การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง แลกเปลี่ยนกับผู้อื่น (Relating discontent to others) 5. การสำรวจ ค้นหาทางเลือก ในการกระทำใหม่ (Explaining options of new behavior) 6. การวางแผนการกระทำใหม่ (Planning a course of action) 7. การหาความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามแผน (Knowledge to implement plans) 8. การเริ่มทดลองทำตามบทบาทใหม่ในชีวิตจริง (Experimenting with new roles) 9. การสร้างความสามารถ ความมั่นใจในบทบาทการกระทำ และความสัมพันธ์ใหม่ (Building confidence in new ways) 10. การบูรณาการจนเป็นวิถีชีวิตใหม่ของตน (Reintegration)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างบันทึกเหตุการณ์ ความคิดหรือความเชื่อ อารมณ์ที่เผชิญหน้ากับสถานการณ์ในชีวิตที่ขัดแย้งอย่างลึกซึ้ง ที่กระตุ้นให้ใช้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 2. แนวคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เป็นแนวคำถามปลายเปิดที่สะท้อนประสบการณ์การใช้ TL ของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างการเข้ารับการอบรมในหลักสูตร ฯ 3. บันทึกภาคสนาม (Field notes) เพื่อผู้วิจัยใช้บันทึกบริบทการฝึกปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องหรือแสดงถึงการเกิดกระบวนการ TL จากการประชุมปรึกษา การนำเสนอกรณีศึกษา การทำโครงการ หรือการดูแลผู้รับบริการหรือการจัดการโรคเรื้อรังในชุมชนในการฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลอื่นๆ 4. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวคำถามเช่นเดียวกับประเด็นการสังเกตภาคสนามของการเกิด TL

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่นำมาใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน 1. ด้านการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 2. อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญการสอนภาคทฤษฎีและนิเทศ ภาคปฏิบัติ หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางฯ 3. พยาบาลผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง (APN)

สาขาเวชปฏิบัติชุมชน ที่มีประสบการณ์การทำวิจัยเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และแนวคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการอบรมฯ ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 2560 โดย 1. ศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 10 ขั้นตอน ของผู้อบรมที่บันทึกจำนวน 3 ครั้ง 2. ออกเยี่ยม นิเทศที่แหล่งฝึกในวิชาฝึกปฏิบัติ บันทึก field note และทำการสนทนากลุ่ม 6 กลุ่ม 3. สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อบรมที่บันทึกการใช้ TL ได้ชัดเจน จำนวน 12 คน ในสัปดาห์สุดท้ายของการอบรม 4. สรุปประเด็น ค้นข้อมูลเบื้องต้น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 5. ศึกษาการดูแล ผู้รับบริการและผลลัพธ์ จากรายงานการดูแลผู้ป่วยในชุมชน และรายงานการจัดโครงการแก้ปัญหา สุขภาพชุมชน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้เก็บข้อมูลการวิจัยภายหลังได้รับอนุมัติการทำวิจัย ในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เลขที่ วพ. พจก. 002/2560 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใจความหลัก (thematic analysis) และจัดหมวดหมู่ของข้อมูล (category data) โดยผู้วิจัย 3 คน จากนั้นแปลความหมายของ ข้อมูลตามประเด็นที่พบ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulate) ของข้อมูล ในแบบบันทึก กับข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมที่แหล่งฝึก ข้อมูลจากอาจารย์ที่เลี้ยง ข้อมูลที่กลุ่ม ตัวอย่างนำเสนอผลการเรียนรู้ในห้องเรียน และการคืนข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างทราบ

5. ผลการวิจัย

ผู้เข้ารับการอบรมที่เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 52 คน จากจำนวนผู้รับการอบรมทั้งหมด 63 คน โดยไม่มีผู้ให้ข้อมูลคนใดถอนตัวระหว่างการวิจัย ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์: อธิบายการเกิด กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ของผู้เข้า

รับการอบรมหลักสูตร การพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่าง กันใน 3 ลักษณะ คือ 1. เกิด TL เป็นขั้นตอนและเติบโตตลอดการเรียนรู้ในหลักสูตร 2. เกิดในช่วงท้าย ของการเรียนรู้ เมื่ออาจารย์ที่เข้าใจ และใช้ TL ไปตรวจเยี่ยม ได้มีการแลกเปลี่ยน สะท้อนคิดเกี่ยวกับ TL ทำให้เข้าใจ เขียนการใช้ TL ได้ และใช้ TL ตามเวลาที่เหลืออยู่ของการฝึก และ 3. มีบางส่วนที่ไม่ เกิด จากการไม่เปิดใจยอมรับ มีโอกาสได้แลกเปลี่ยน สะท้อนคิดเกี่ยวกับ TL น้อยมาก

การเกิดเป็นขั้นตอน คือ ได้เรียนรู้ TL ในทุกขั้นตอนของกิจกรรมในหลักสูตร โดยพบว่า การเกิด TL เป็นขั้นตอนและเติบโตตลอดการเรียนรู้ในหลักสูตรการอบรม ดังนี้

1. ผู้เรียนเรียนรู้ TL โดย ได้รับประสบการณ์ของการเปลี่ยนมุมมองใหม่ตามลักษณะ/ ขั้นตอน TL จากกิจกรรมในหลักสูตร 2 เรื่อง คือ การเปลี่ยนมุมมองใหม่ในการเรียนรู้ตามลักษณะ TL และการเปลี่ยนมุมมองใหม่ในเรื่องการเปิดใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเปิดใจในการ เรียนรู้ ด้วยการไม่ตัดสินคนอื่น ยอมรับคนอื่น ด้วยการฟังอย่างตั้งใจ การชื่นชมอย่างจริงใจ

การสะท้อนมุมมองระหว่างกัน ทำให้เปลี่ยนโลกทัศน์ตัวเองต่อคนอื่น ในเรื่อง การยอมรับ การให้คุณค่า การเห็นความสามารถผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนได้มุมมอง และวิธีการใหม่ๆ ในการทำงาน

2. เปิดใจยอมรับและทำความเข้าใจ TL จะพยายามทำความเข้าใจ TL ซึ่งผู้อบรมได้ให้ความหมาย และลักษณะของ TL ว่า TL คือ การเปลี่ยนแปลง คือการทำอะไรที่แตกต่าง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า และแตกต่างจากของเดิม เป็นการที่ตัวเองตั้งใจ ที่จะคิด จะทำอะไรด้วยวิธีใหม่ๆ อย่างมีขั้นตอนเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าเดิม หรือแตกต่างจากเดิม

3. ผู้เข้ารับการอบรมทำความเข้าใจขั้นตอนของ TL หรือฝึกใช้ TL โดยการเทียบเคียงขั้นตอน TL กับประสบการณ์การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของตน และแลกเปลี่ยน สะท้อนคิดกับอาจารย์ อาจารย์นิเทศอาจารย์พี่เลี้ยง และจากการได้เขียนตัวอย่างการใช้ TL 3 ครั้ง

4. เขียนตัวอย่างการใช้ TL 3 ครั้ง 5. ผู้เข้ารับการอบรมใช้ TL ในการเผชิญปัญหาสถานการณ์ที่ท้าทายมุมมองเดิมของตัวเอง ในการดูแลผู้รับบริการ งานประจำ หรือเรื่องการแก้ไขปัญหาส่วนตัว ใช้ TL แล้วได้ผลลัพธ์ที่ดี อยากทำต่อ

ดังนั้น จึงพบว่าผู้เข้าอบรมแต่ละคนได้พัฒนา TL ในตัวเอง ถึงแต่ละระดับของขั้นตอน TL ที่แตกต่างกัน ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในระดับ TL ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างประเด็น / Dilemma เป้าหมายการใช้ TL การเปลี่ยนแปลงในระดับ TL และผลลัพธ์ที่เกิด

ประเด็น/ Dilemma	เป้าหมายการใช้ TL	ตัวอย่างคำพูด	การเปลี่ยนแปลงในระดับ TL	ผลลัพธ์
NP ต้องทำอะไร ใหม่ๆ แก้ปัญหา คนไข้ที่ซับซ้อน ได้, แนะนำตาม ทฤษฎีแล้วแต่ ทำไมยังเป็น ปัญหาอยู่	ใส่ใจปัญหาคนไข้ ไม่ มองข้ามปัญหา	เราไม่มองข้ามปัญหาของคนไข้ เรามองเห็นปัญหา ของเขาเป็นสำคัญ เรามองเห็นแค่นี้ เราอาจจะไม่ แก้ก็ได้ อย่างคนไข้ติดเตียง ทำยังไงเขาถึงจะ กลับมาเดินได้. เราก็ไม่ต้องทำแบบเน้นผลลัพธ์ให้ ออกมาดี แบบเขาเดินได้ รู้ว่าเป็นไปได้ยาก ต้องใช้ เวลา ถ้าเราไม่ต้องติดตามก็ได้. คือเราไม่มองข้าม ปัญหาของเขา เราก็ช่วยคิดวิธีที่จะทำให้เขาเดินได้		

	ฟังคนไข้มากขึ้น ใหัรับรู้ ปัญหาที่แท้จริง เข้าถึง คนไข้ได้มากขึ้น	เมื่อก่อนตอนที่เรียน(พยาบาล)ศาสตร์ หนูคิดว่าหนู ยังไม่เข้าถึงคนไข้ขนาดนี้. พอที่จะรู้บ้างว่า ต้องเข้า ยังไง. แต่มันก็ไม่ได้ซื้อใจคนไข้ได้ตลอด แต่พอ อาจารย์สุรเกียรติมา ท่านสอนทักษะเกี่ยวกับการ ฟัง นี่ฟังคนอื่นให้มาก เราก็รู้สึกที่เราเข้าใจเขา มากขึ้น .อย่างตอนเรียนศาสตร์ปัญหาที่เราทำให้ คนไข้ อาจจะเป็นปัญหาของเราด้วยซ้ำ หรือ ไม่ใช่ ความต้องการของคนไข้	เข้าใจคนไข้ มากกว่าตอนที่ เรียนปริญญาตรี และแก้ไข ปัญหาที่เป็นปัญหา และความ ต้องการของคนไข้ได้จริงๆ	รู้สึกดี ที่เราสามารถจับ ปัญหาของเขาได้จริงๆ แล้วเราก็มีส่วนที่ไปช่วย แก้ไขปัญหาของเขา ไม่ใช่ ว่าช่วยเหลือตามใจเรา ก็ คืออยากให้เห็นผลลัพธ์ จริงๆ
ปรับกับ สถานการณ์ชีวิต ช่วงฝึก	ประสานงานกับคนที่ แหล่งฝึก	ฟังเขามากขึ้น คือ.อาจจะได้พื้นมาจากอาจารย์สุร เกียรติ ที่ให้เราฟังคนอื่นให้มาก เราจะจับได้ถึง ความรู้สึกของเขาจริงๆ พอเราไปเจอเคสนี้ เราก็ พยายามฟังเขาให้มาก เพื่อที่จะรับรู้ถึงปัญหาของ เขาให้มากที่สุด คือพยายามซื้อใจกัน แรกๆก็เข้าไป ไปสร้างสัมพันธภาพ พอหลังๆเขาเริ่มจะเป็นคนพูด มากกว่า เขาพูดๆมา เราก็พยายามฟังให้รับรู้ถึง ปัญหาของเขาจริงๆ จนวันหนึ่งเขาเล่าๆมาเรื่อง ของคุณลุง แล้วเขาก็ร้องไห้ ทำให้เรารู้ว่ามันคง เป็นปัญหาของเขาจริงๆ ก็ได้ใส่ใจฟังเขาจริงๆ	ฟังเขาให้มาก เราก็ได้รู้ปัญหา ของเขาที่แท้จริง จนเราค้นพบ ว่าเขาไม่ได้มีปัญหาค่ะข้อ เดียว	

การทำโครงการ ชุมชน	ให้ได้กลุ่มเป้าหมายร่วม โครงการให้มาก ครบ ตามเป้าหมาย	มองหาแนวทางใหม่ๆ ในบางครั้งคิดไม่ถึง เมื่อลอง ทำๆให้ ได้สร้างสัมพันธภาพใหม่ นอกจากกลุ่ม ผู้ป่วยเรื้อรัง แล้วยังมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติ ทำ ให้ดูแลผู้ป่วยง่ายขึ้น	ได้รู้ว่าการทำสิ่งใดก็ตาม ไม่ สามารถทำคนเดียวให้สมบูรณ์ ได้ร้อยละเปอร์เซ็นต์ ต้องดึง หน่วยงาน องค์กรชุมชน แหล่งประโยชน์ต่างๆรอบตัว เข้ามามีส่วนร่วมให้เกิด ความสำเร็จ	ได้มีผู้เข้าร่วมโครงการมาก กลุ่มเป้าหมายเยอะขึ้น ครอบคลุม ผู้ป่วย และ ญาติ พี่เลี้ยงแหล่งฝึกมี ส่วนร่วมออกแบบกิจกรรม โครงการ
เตรียมและกวดขัน ในการทำ โครงการ	ต้องให้ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งแต่เดิมได้น้อยมาากๆ	ปรึกษาพี่เลี้ยง และคุยกับเพื่อนในกลุ่ม ดูข้อมูล ชุมชน แต่เดิมพื้นที่นี้ตรวจเฉพาะในเวลาราชการ แต่เรานักศึกษาเวชปฏิบัติไปตรวจจะเป็นเวลานอก ราชการเท่านั้น ก็ทำได้	ได้เรียนรู้ว่า ใน การสำรวจ ชุมชน การเข้าไปถึงชุมชนเอง โดยไปประชาสัมพันธ์เสียง ตามสายเอง เราใช้ กระบวนการซักถาม การ ประมวลผลมาช่วยให้งานให้ สำเร็จ	

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการเกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน พ.ศ. 2560 โดย การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง ในหลักสูตรฯ จำนวน 52 คน จากจำนวนผู้รับการอบรมทั้งหมด 63 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 โดยไม่มีผู้ให้ข้อมูลคนใดถอนตัวระหว่างการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าผู้เข้าอบรมแต่ละคนได้พัฒนา TL ในตัวเอง ถึงแต่ละระดับของขั้นตอน TL ที่แตกต่างกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ 1. เกิด TL เป็นขั้นตอนและเติบโตตลอดการเรียนรู้ในหลักสูตร 2. เกิดในช่วงท้ายของการเรียน และ 3. มีบางส่วนที่ไม่เกิด

7. อภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนการเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่พบในการศึกษา 4 ขั้นตอน เกิดการเปลี่ยนมโนทัศน์ใหม่ อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงของการเกิด TL ที่ดีที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนได้สัมผัสความรู้สึกการเปลี่ยนแปลงแบบ TL ด้วยตนเอง ในช่วงกิจกรรมการเตรียมผู้เรียนที่ได้เผชิญสถานการณ์ dilemma ที่ท้าทายมุมมองของตนต่อการเรียน ได้เรียนรู้ ทำสมาธิ การถามคำถามกระตุ้น การเขียนบันทึก การอภิปรายกลุ่ม ซึ่งการสนับสนุนการสะท้อนตนเอง เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนมุมมอง (Mezirow, 2000) เกิด TL ด้วยการสะท้อนคิดอย่างจริงจังจากสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิม (Smith-Miller & Thompson, 2013) ประสบการณ์เดิม บวกกับข้อมูลใหม่ ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด การรับรู้ และความจำในเรื่องนั้นๆ ใหม่ (Siegel, 2007) 2. เปิดใจยอมรับและทำความเข้าใจ ผู้เรียนพยายามเปิดใจยอมรับแล้วจึงทำความเข้าใจ TL ผู้เรียนที่ผ่านขั้นตอนนี้ จะพยายามพัฒนาการใช้ TL ทั้งจากค้นคว้า และเมื่ออาจารย์ตรวจเยี่ยม ได้แลกเปลี่ยน สะท้อนคิดร่วมกัน ทำให้เข้าใจ TL ส่วนผู้เรียนที่ไม่เปิดใจยอมรับ ไม่ได้พัฒนาการใช้ตอนนั้น เป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้แลกเปลี่ยน สะท้อนคิดกับอาจารย์นิเทศเรื่อง TL ค่อนข้างน้อย หรือไม่ได้ทำเลย มุมมองต่อการเรียนที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นและสนใจต่อกิจกรรมการเรียนต่างกัน (Kjellgren et al., 2008) และการได้ตรวจสอบความรู้สึกต่อสถานการณ์ และการสะท้อนคิดอย่างจริงจังส่งเสริมการเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Taylor & Hill, 2016) 3. ทำความเข้าใจขั้นตอนของ TL หรือฝึกใช้ TL และเขียน

ตัวอย่างการใช้ TL การได้ฝึกกระบวนการทางปัญญาในการเผชิญสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ทางปัญญา (Parker & Myrick, 2010) และผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากภายในจากการสะท้อนภายในตนเอง การสะท้อนในกลุ่ม ช่วยให้เกิด TL (Taylor, 2016)

4. ผู้เข้ารับการอบรมใช้ TL ในการเผชิญปัญหา สถานการณ์ที่ท้าทายมุมมองเดิมของตนเอง ในการดูแลผู้รับบริการ งานประจำ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาส่วนตัว ผู้อบรมที่ได้เข้าใจ ภูมิใจ ประสบความสำเร็จในการใช้ TL จะรับรู้ความสามารถของตนในการเผชิญสถานการณ์/ปัญหาที่ท้าทาย การรับรู้ระดับความสามารถที่สูงจะเพิ่มความมั่นใจ และความพยายามของบุคคลในการปฏิบัติด้วย (Bandura, 2004) แล้วอยากใช้ในสถานการณ์อื่นต่อไป การได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกปฏิบัติงานในชุมชนชนบท ได้ตระหนักรู้ตนเอง เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนมโนทัศน์ (Kolb et al., 2014) เปลี่ยนมุมมอง (Mezirow, 2000) เกิด TL ด้วยการสะท้อนคิดอย่างจริงจังจากสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิม (Smith et al, 2013) ประสบการณ์เดิม บวกกับข้อมูลใหม่ ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด การรับรู้ และความจำในเรื่องนั้นๆ ใหม่ (Siegel, 2007)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ส่งเสริมการบูรณาการการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ในหลักสูตรอบรม การพยาบาลเฉพาะทางฯ และพัฒนาอาจารย์นิเทศ ให้สามารถประยุกต์ใช้ TL ในการจัดการเรียนการสอนได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ประยุกต์ใช้ TL ในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลหลักสูตรเฉพาะทาง และหลักสูตรอื่นๆ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ศึกษาเชิงทดลอง (Quasi-experiment Research) โดย มีการประเมินมโนทัศน์ที่พบว่ามีเปลี่ยนแปลง

8.3.2 ศึกษาแนวทางการบูรณาการ TL ในหลักสูตรอื่น เช่น หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว

9. บรรณานุกรม

- กรมอนามัย. (2559). *ยุทธศาสตร์เชิงรุก ของงานสาธารณสุขแนวใหม่*. สืบค้น 25 มกราคม 2560 จาก http://advisor.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=197&filename=tamr
- สากร วิบูลชัย, ขาติ ไทยเจริญ และ มลฤดี แสนจันทร์. (2557). สมรรถนะของพยาบาลเวชปฏิบัติที่สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) *วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. วารสารวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพ*, 7(2), 248-260.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning)*. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- สถาพร แฉวงจันทร์. (2559). *สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เพิ่มคุณภาพการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเครือข่ายระบบสุขภาพอำเภอ” เครือข่ายจังหวัดเพชรบุรี- ประจวบ. เอกสารอัดสำเนา.*
- สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ. (2559). *กลไก สมองกับการเรียนรู้. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กลไก สมองกับการเรียนรู้: learning how to learn (เอกสารประกอบการบรรยาย.)* วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี.
- สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ. (2555). *คุณภาพการปฏิบัติงานของพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป: กรณีศึกษา ภาคตะวันออก. วารสารสภากาพยาบาล*, 27(1), 25-38.
- องค์อร ประจันเขตต์. (2557). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง: มุมมองในการศึกษาทางการพยาบาล (Transformative learning: nursing education perspective).* *วารสารพยาบาล ทหารบก*, 15(3), 179-184.
- Bandura, A. (2004). Health promotion by social cognitive means. *Health Educ Behav*, 31(2), 143-164.
- Kjellgren, K. I., Hendry, G., Hultberg, J., Plos, K., Rydmark, M., Tobin, G., & Saljo, R. (2008). Learning to learn and learning to teach - introduction to studies in higher education. *Med Teach*, 30(8), e239-245.
- Knaak, S. , Karpa, J., Robinson, R. & Bradley, L. (2016). They are Us—We are Them’: Transformative learning through nursing education leadership . *Healthcare Management Forum*. 29(3), 116-120
- Mezirow, J. (2000). *Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress. The Jossey-Bass Higher and Adult Education Series.* Jossey-Bass Publishers, 350 Sansome Way, San Francisco, CA 94104.

- Parker, B., & Myrick, F. (2010). Transformative learning as a context for human patient simulation. *Journal of Nursing Education*, 49(6), 326-332.
- Prout, S., Lin, I., Nattabi, B., & Green, C. (2014). 'I could never have learned this in a lecture': transformative learning in rural health education. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*, 19(2), 147-159.
- Siegel, D. J. (2007). Mindfulness training and neural integration: differentiation of distinct streams of awareness and the cultivation of well-being 1. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 2(4), 259-263.
- Smith-Miller, C. A., & Thompson, C. (2013). Transformative learning and graduate nurses' understanding of the complexities of diabetes self-management. *J Nurses Prof Dev*, 29(6), 325-332.
- Taylor, M. B., & Hill, L. H. (2016). Employing Transformative Learning Theory in the Design and Implementation of a Curriculum for Court-Ordered Participants in a Parent Education Class. *Journal of Transformative Education*, 14(3), 254-271.
- World Health Organization: WHO. (2010). *Monitoring the building blocks of health systems: a handbook of indicators and their measurement strategies*. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. Retrieved October 1, 2016 from http://www.who.int/healthinfo/systems/WHO_MBHSS_2010_full_web.pdf

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกคน ที่ร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ขอคุณวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในการสนับสนุนทุนวิจัย อาจารย์สถาพร แฉวงจันทิก หัวหน้าโครงการจัดอบรม และขอขอบคุณอาจารย์พี่เลี้ยงประจำแหล่งฝึกที่ร่วมการเรียนรู้ที่มีค่ายิ่ง